

Τῆς Κοκκῶνας τὸ σπίτι – Ἀλέξανδρου Παπαδιαμάντη

Δὲν ἦτον δρόμος πλέον περαστικός εἰς ὅλον τὸ χωρίον. Ἀδύνατον νὰ μὴν ἐπερνοῦσε κανεὶς ἀπ' ἐκεῖ ὅστις θὰ ἀνέβαινε εἰς τὴν ἐπάνω ἐνορίαν ἢ ὅστις θὰ κατέβαινε εἰς τὴν κάτω. Λιθόστρωτον ἀνηφορικόν, ἀπὸ κάτω ἀπ' τῆς Σταματρίζουσας τὸ σπίτι ἕως ἐπάνω εἰς τὸν ναὸν τῆς Παναγίας τῆς Σαλονικιάς. Χίλια βήματα, κάθε βῆμα καὶ ἄσθμα. Ἐφούσκωνεν, ἐκοντανάσαινεν κανεὶς διὰ ν' ἀναβῇ, ἐγλιστροῦσε διὰ νὰ καταβῇ.

Ἄμα ἐπάτει τις εἰς τὸ λιθόστρωτον, ἀφοῦ ἄφηνεν ὀπίσω τοῦ τοῦ μαγαζι τοῦ Καψοσπύρου, τὸ σπίτι τοῦ Καφτάνη καὶ τὸ παλιόσπιτον τοῦ γερο-Παγούρη μὲ τὴν τοιχογυρισμένην αὐλήν, εὐρίσκετο ἀπέναντι εἰς τὸ σπίτι τοῦ Χατζῆ Παντελῆ, μὲ τὸν αὐλόγυρον σύρριζα εἰς τὸν βράχον. Κάτω ἔχασκε μέγας κρημνός, μονότονος, προκαλῶν σκοτοδίνην, σημειούμενος ἀπὸ ὀλίγους ἔρποντας θάμνους ἐδῶ κ' ἐκεῖ, οἱ ὁποῖοι θὰ ἐφαίνοντο εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτὸς ἐκείνης ὡς νὰ ἦσαν κακοποιοὶ ψηλαφῶντες καὶ ἀναρριχώμενοι ἢ καὶ σκαλικάντζαροι ἐλλοχεύοντες καὶ караδοκοῦντες ὡς νὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα νὰ εἰσβάλουν εἰς τὰς οἰκίας διὰ τῶν καπνοδόχων. Τὸ κύμα ὑποκώφως ἐφλοίσβιζεν εἰς τὰ κράσπεδα τοῦ κρημνοῦ, καὶ ἀκούραστος βορρᾶς φυσῶν ἀπὸ προχθές, μαλακώσας τὴν ἐσπέραν ταύτην, ἐξήπλωνε τὲς ἀποθαλασσιές του ἕως τὸν μεσημβρινὸν τοῦτον μικρὸν λιμένα, ὁ παγκρατὴς χιονόμαλλος βασιλεὺς τοῦ χειμῶνος.

Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ δρόμου, ἀριστερὰ εἰς τὸν ἀνερχόμενον, δίπλα εἰς τὸ σπίτι τοῦ γερο-Παγούρη, καὶ ἀντικρύζουσα μὲ τὸ τοῦ Χατζῆ Παντελῆ, ὑψοῦτο ἀτελείωτος οἰκοδομή, μὲ τέσσαρας τοίχους ὀρθοὺς μέχρι τοῦ πατώματος, μὲ τὰς ξυλῶσεις χασκούσας ἕως τῆς ὀροφῆς, μὲ τὴν στέγην καταρρέουσαν, μὲ φαιούς καὶ φθειρομένους τοὺς τοίχους, τὴν ὁποίαν ἡ ἐγκατάλειψις, ὁ ἄνεμος καὶ ἡ βροχὴ εἶχον καταστήσει ἐρείπιον καὶ χάλασμα. Τὰ παιδιά, ὅσα κατήρχοντο τὴν μεσημβρίαν ἀπὸ τὸ ἐν σχολεῖον καὶ ὅσα ἀνῆρχοντο τὴν ἐσπέραν ἀπὸ τὸ ἄλλο, διὰ νὰ ἀφήσωσι τὰ βιβλία εἰς τὴν οἰκίαν, κλέψωσι τεμάχιον ἄρτου ἀπὸ τὸ ἐρμάριον καὶ τρέξωσιν ἀκράτητα διὰ νὰ παίξωσιν εἰς τὸν αἰγιαλόν, τῆς ἔρριπτον ἀφθόνους πέτρας, διὰ νὰ τὴν ἐκδικηθῶσι τὴν ἡμέραν δι' ὅσον τρόπον τοὺς ἐπροξένει τὴν νύκτα, ὅταν ἐτύχαινε νὰ περάσωσιν. Οἱ παπᾶδες, ὅταν ἐπέστρεφαν τὴν παραμονὴν τῶν Φώτων ἐν σώματι ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ δημάρχου, μὲ τοὺς σταυροὺς καὶ τὰς φωτιστήρας των, ἀγιάζοντες οἰκίας, δρόμους καὶ μαγαζιά, καὶ διώκοντες τοὺς σκαλικαντζάρους, ἐλησμόνουν νὰ ρίψωσι μικρὰν σταγόνα ἀγιασμοῦ καὶ εἰς τὴν ἄτυχην ἐγκαταλελειμμένην οἰκίαν, τὴν ὁποίαν δὲν εἶχε χαρῇ ὁ οἰκοκύριος ὅστις τὴν ἔκτισε, καὶ ἦτις δὲν εἶχεν ἀξιωθῇ ν' ἀπολαύσῃ τὴν οἰκοκυράν της. Τοιαύτη οἰκία ἐπόμενον ἦτο νὰ γίνῃ κατοικητήριον τῶν φαντασμάτων, ἄσυλον ἴσως τῶν βρυκολάκων, καὶ ἴσως ὀρμητήριον καὶ τόπος συγκεντρώσεως τῶν τυράννων τῆς ὥρας ταύτης, τῶν σκαλικαντζάρων.

* * *

Δὲν εἶχεν ἀξιωθῇ ν' ἀπολαύσῃ τὴν οἰκοκυράν της. Ὁ καπετὰν Γιαννάκος ὁ Συρμαῆς, ἀνὴρ αἰσθηματικὸς καὶ γενναῖος, «μερακλῆς» ὅσον κανεὶς ἄλλος ἐκ τῶν συγχρόνων του, εἶχεν ἐρωτευθῇ ποτε εἰς τὸ Σταυροδρόμι τὴν Κοκκῶνα-Ἀννίκαν, ὡραίαν, ὑψηλὴν, μὲ χρυσοξανθα μαλλιά, λευκὴν καὶ μὲ χαρακτηριστὴς λεπτοτάτους, μὲ βλέμμα τὸ ὁποῖον κατὰ ἔλεγε στὴν καρδιά. Ὁ πλοίαρχος ἡρραβωνίσθη ἐν τῇ Βασιλευούσῃ, καὶ κατῆλθε μὲ τὸ καράβι εἰς τὴν πατρίδα, ὅπου παρήγγειλε νὰ τοῦ κτίσουν, μὲ σχέδιον κομψὸν καὶ ἀσύνηθες ἕως τότε εἰς τὴν πολίχνην, τὴν μικρὰν ὡραίαν οἰκίαν, σκοπεύων μὲ τὸ πρῶτον ταξίδιον νὰ φέρῃ ἔπιπλα ἀπὸ τὴν Βενετίαν, διὰ νὰ εὐτρεπίσῃ, νὰ στολίσῃ τὴν νεόκτιστον οἰκίαν καὶ τὴν κάμῃ ἀξίαν τῆς ἀβρᾶς Κοκκῶνας, τὴν ὁποίαν ἐμελέτα νὰ φέρῃ ἀπὸ τὴν Πόλιν. Ἀλλ' ἡ οἰκία δὲν ἐμελλε νὰ τελειώσῃ καὶ ἡ Κοκκῶνα δὲν ἐμελλε νὰ κατέλθῃ. Ἡ Κοκκῶνα, ὀκτῶ μῆνας μετὰ τὴν μνηστείαν, ἀπέθνησκε φθισικὴ εἰς τὸ Σταυροδρόμι, καὶ ἡ οἰκία ἔμεινε ἀτελείωτη, ἔρημη καὶ ἄχαρη, ἀνὰ τὸν λιθόστρωτον ἀνηφορικὸν δρόμον, σιμὰ εἰς τὸν κρημνώδη βράχον. Ὡς ἀόρατος δὲ ἐπιγραφὴ ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς καταρρεούσης οἰκίας, ὡς ἀόριστος τραγικὴ εἰρωνεία ἐπὶ τῆς τύχης της, ἔμενε τὸ ὄνομα «τῆς Κοκκῶνας τὸ Σπίτι».

Μνημούρια τοῦ Φερὶκ-κιοῖ κι ὁλόρθα κυπαρίσσα...

Ἔχασα τὴν ἀγάπη μου καὶ λαχταρῶ περίσσα.

* * *

Τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων τοῦ ἔτους 185... δύο παιδιά κατήρχοντο μὲ ζωηρὰ βήματα τὸ λιθόστρωτον καὶ οἱ πόδες των, ἀσυνήθιστοι εἰς τὰ πέδιλα τὰ ὁποῖα εἶχον φορέσει ἴσως ἐκτάκτως τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, ἔκαμνον μέγαν κρότον ἐπὶ τῶν πλακῶν τοῦ ἐδάφους. Ἀμφότεροι ἐκράτουν ἐλαφρὰς ράβδους. Ὁ εἷς ἐκράτει φανὸν μὲ τὴν ἄλλην χεῖρα. Ἦτο ἐβδόμη ὥρα. Νύξ ἀστροφεγγὴς καὶ ψυχρά. Σφοδρὸς ἄνεμος κατήρχετο παγετώδης ἀπὸ τὰ χιονισμένα βουνά. Ὁ ἄνεμος ἔκαμνε τὰ σφικτοκλεισμένα παράθυρα καὶ τὰς κλειδομανδαλωμένας θύρας νὰ στενάζωσιν ὑπὸ τὴν ψυχρὰν πνοήν του. Τὰ παιδιά ἐμάλωναν ὡς δύο γνήσιοι φίλοι.

—Εγώ είδα π' σόδωκε ένα είκοσιπενταράκι, βρέ Άγγελή, έλεγε τὸ έν.

—Όχι, μὰ τὸ θεριό, έλεγε τὸ ἄλλο· μιὰ πεντάρια μῶδωκε. Νά τηνε.

Καὶ έδεικνυε μεταξύ τῶν δακτύλων του μιάν πεντάραν.

—Όχι, επέμενε τὸ ἄλλο, τὸ ὁποῖον έκράτει τὸ φανάριον. Τὸ είδα έγώ ποὺ ἦταν είκοσιπενταράκι· δὲ μὲ γελᾶς.

—Όχι, μὰ τὴν παναγίδα*, βρέ Νάσο. Μιὰ πεντάρια, σοῦ λέω.

— Μ' ἀφήνεις νὰ σὲ ψάξω;

— Θὰ σ' πέση τὸ φανάρι.

Διὰ μιᾶς ὁ Νάσος ἄφησε τὸ φανάρι καταγῆς καὶ ἠτοιμάζετο νὰ ψάξη τὸν Άγγελήν. Εἶχον λάβει τὸ μέτρον, ἐπειδὴ δὲν ἐνεπιστεύοντο ἀλλήλους (ἦσαν δεκαετῆς τὴν ἡλικίαν), εὐθύς ἅμα κατήρχοντο ἀπὸ ἐκάστην τῶν οἰκιῶν, ὅπου ἀνέβαινον κ' ἔτραγουδοῦσαν τὰ Χριστούγεννα, νὰ κάμνωσιν εὐθύς μερίδιον πεντάρια καὶ πεντάρια καὶ κανεὶς ἐκ τῶν δύο νὰ μὴν εἶναι

κάσσα μέχρι τέλους τῆς ἐπιχειρήσεως. Ἀλλὰ τὴν τελευταίαν φορὰν ὁ Νάσος εἶχεν ὑποπτευθῆ τὸν Άγγελήν.

Ἐν τῇ θέρμῃ τῆς λογομαχίας των, εἶχον λησμονήσει ὅτι ἔφθασαν ἤδη εἰς τὸ στενὸν τοῦ λιθοστρώτου, τοῦ ἄγοντος εἰς τὴν ἐπάνω συνοικίαν, καὶ εὐρίσκοντο ὑποκάτω εἰς τὸ σπῖτι τῆς Κοκκῶνας, ὅπου ἔβγαιναν φαντάσματα. Ἐκεῖ εἶχον σταματήσει καὶ ὁ Νάσος ἤρχισε νὰ ψάχνη τὸν Άγγελήν.

Ὁ Άγγελῆς, ἐνόσω ὁ ἄλλος ἠρεῦνα τὰ θυλάκια τῆς περισκελίδος του, ἴστατο ἀδιάφορος, ἀλλ' ἅμα ἡ χεὶρ ἀνῆλθε καὶ ἤρχισε νὰ ψαύῃ τὸν κόλπον, ἔπιασεν ὁ ἴδιος τὸ γελέκον του ἀριστερὰ πρὸς τὴν μέσην, καὶ τὸ ἔσφιγγε μὲ ὄλην τὴν δύναμίν του, ἐμποδίζων τὴν χεῖρα τοῦ φίλου του νὰ φθάσῃ ἔως ἐκεῖ.

— Δὲν μ' ἀφήνεις νὰ σὲ ψάξω!

— Ἄφησέ με! δὲν ἔχω τίποτε.

— Εἶσαι ψεύτης!

Ὁ Άγγελῆς ὕψωσε ἀπειλητικὴν χεῖρα.

— Εἶσαι ψεύτης καὶ κλέφτης!

Ἐλαφρὸς κόλαφος ἠκούσθη, καὶ συγχρόνως φωνὴ παραδόξου ὄντος μελανοῦ τὴν ὄψιν, μὲ μαλλιά ἀνατσουτσουρωμένα*, μὲ ἀλλόκοτα ράκη ὡς ἐνδυμασίαν, ἀντήχησε:

— Τί μαλώνετε, βρέ;

* * *

Τὰ δύο παιδία ἀφῆκαν συγχρόνως διπλὴν πεπνιγμένην κραυγὴν καὶ ἐδοκίμασαν νὰ τραπῶσιν εἰς φυγὴν, ἀφήνοντα τὸ φανάριον καταγῆς. Ἀλλὰ τὸ παράδοξον ὃν μὲ τὸν πόδα ἀνέτρεψε τὸ φανάριον, τὸ ὁποῖον ἔσβησεν εὐθύς, καὶ μὲ τὰς δύο χεῖρας συνέλαβεν ἀπὸ τοὺς βραχίονας τὰ δύο τρέμοντα παιδία.

— Ποιὸς εἶναι κάσσα, βρέ;

Τὰ δύο παιδία ἤσπαιρον κ' ἐδοκίμαζαν νὰ φύγουν.

— Μὴ φοβᾶστε, δὲ σᾶς τρώω. Δώστε μου τοὺς παράδες σας, γιὰ νὰ μὴ μαλώσετε καὶ σκοτωθῆτε. Καλὰ ποὺ βρέθηκα ἐδῶ καὶ σᾶς γλύτωσα.

Ἐψαξε τὲς τσέπες τῶν δύο παιδιῶν, καὶ συγχρόνως τὰ ἔσυρε πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἰσογείου τῆς κατηρειπωμένης οἰκίας ὁπόθεν εἶχεν ἐξέλθει, ὡς φαίνεται, τὸ παράδοξον ὃν. Ἐκεῖ ἔβαλε τὸν Νάσον ὑπὸ κράτησιν ὀπισθεν τῆς θύρας, ὡχύρωσε τὸ ἀνοιγμα μὲ τὸ ἴδιον σῶμά του καὶ ἔψαξεν ἐν ἀνέσει τὸν Άγγελήν. Εὔρε δεκαπέντε ἢ εἴκοσι πεντάρια καὶ δεκάρες εἰς τὰ θυλάκια. Εἶτα ἔψαξε τὸν Νάσον, εὔρεν ἄλλα τόσα καὶ εἰς αὐτοῦ τὸ θυλάκιον. Ἀκολούθως ἀπέπεμψε τὰ δύο παιδία.

— Πηγαίνετε τώρα, καὶ μὴ φοβᾶσθε. Ἄλλη φορὰ νὰ μὴ μαλώνετε.

* * *

Ὁ Γιάννης ὁ Παλούκας δὲν εἶχε πῶς νὰ μεθύσῃ καὶ πῶς νὰ ἐορτάσῃ τὰ Χριστούγεννα, ἐκείνην τὴν χρονιά. Ἦτο συνήθως ἄεργος, καὶ οἱ τεμπέλικοι μικροδουλειές, τὰς ὁποίας ἐξετέλει κάποτε, πότε κουβαλῶν νερὸ μὲ τὴν στάμναν εἰς τὰς οἰκίας, πότε ὑπηρετῶν τοὺς κηπουροὺς, τοὺς ἄλωνιστὰς καὶ τοὺς ἐργάτας τῶν ἐλαιοτριβείων, πότε βοηθῶν τοὺς γριπάρηδες εἰς τὴν ἀνέλκυσιν τοῦ μακροῦ ἀτελειώτου γρίπου ἐπὶ τῆς μεγάλης ἄμμου εἰς τὸν αἰγιαλόν, δὲν τὸν εἶχαν «σηκώσει» κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο. Τί νὰ κάμῃ; Πῶς νὰ περάσῃ, τέτοια χρονιάρα μέρα; Τί ἐσοφίσθη;

Τῆς Κοκκῶνας τὸ σπῖτι, τὸ ὁποῖον ἐφοβοῦντο τὰ παιδία τῆς πολίχνης, καὶ τὸ ὁποῖον δὲν ἀγίαζαν οἱ παπᾶδες ὅταν κατήρχοντο ἀπὸ τὴν ἄνω συνοικίαν μὲ τοὺς σταυροὺς, ἦτο κατάλληλος σταθμὸς διὰ νὰ κρυβῇ κανεὶς καὶ νὰ περάσῃ ὡς σκαλικάντζαρος, ἐπειδὴ τὸ ἐκαλοῦσαν οἱ μέρες, ἀφοῦ μάλιστα χάριν τῶν ἡμερῶν αὐτῶν θὰ τὸ ἔκαμνε καὶ ὁ Παλούκας. Ἀπ' ἐκεῖ θὰ ἐπερνοῦσαν ὅλα τὰ παιδία τῆς κάτω ἐνορίας, δηλαδὴ τὰ δύο τρίτα τῶν παιδιῶν τοῦ χωριοῦ, εἰς τὸ γύρισμά των ἀπὸ τὴν ἐπάνω ἐνορίαν, ὅτε θὰ εἶχαν ἱκανὰ κέρματα εἰς τὰ θυλάκιά των. Ὁ Παλούκας δὲν ἐσκέφθη περισσότερον.

Ἔλαβε παλαιὸν σιδηροῦν τηγάνιον, ἐμουντζουρώθη ὅλος εἰς τὸ πρόσωπον — μετέθεσε, τὸ ἐπ’ αὐτῷ, δύο μῆνας πρωιμώτερα τὴν Ἀποκριάν — ἐφόρεσε παλαιὰ ράκη τὰ ὅποια ἐπρομηθεύθη κάπου, καὶ ἀπελθὼν, ἅμα ἐνύκτωσεν, ἐξεκάρφωσεν ἀθορύβως τὰς παλαιὰς σανίδας, τὰς σχηματιζούσας χιαστί πρόχειρον φραγμὸν εἰς τὸ ἰσόγειον τῆς ἐρήμου οἰκίας τῆς Κοκκώνας, καὶ ἐχώθη μέσα. Μίαν ὥραν ὕστερον κατῆλθε διὰ τοῦ λιθοστρώτου, ἡ πρώτη συνωρίς τῶν ἀδόντων παιδίων, ὁ Νάσος καὶ ὁ Ἀγγελῆς. Εἶδομεν πῶς ἦλθαν βολικὰ τὰ πράγματα, καὶ πῶς ὁ Παλούκας κατῴρθωσε μάλιστα νὰ περάσῃ ὡς εἰρηνευτὴς μεταξὺ τῶν παιδίων ποὺ ἐμάλωναν.

Ἀφοῦ ὁ Νάσος καὶ ὁ Ἀγγελῆς ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, αἰσθανόμενοι φεῦγον τὸ ἔδαφος ὑπὸ τοὺς πόδας των, κατῆλθον ἄλλα παιδιά, εἶτα ἄλλα. Ὁ Παλούκας ἤκουε μακρόθεν τὸν κρότον τῶν βημάτων των, τὰς εὐθύμους φωνὰς των, καὶ ἐψιθύριζε:

— Μᾶς ἔρχεται ἄλλη ζυγιά.

Ἡ τελευταία ζυγιά ἣτις κατῆλθε, συνίστατο ἀπὸ τὸν Στάμον καὶ ἀπὸ τὸν Ἀργύρην, δύο φρονίμους παῖδας. Οὗτοι δὲν ἐμάλωναν, ἀλλ’ ἐσχεδίαζαν μεγαλοφώνως τί νὰ τὰ κάμουν τὰ λεπτὰ ἐκεῖνα ποὺ θὰ ἐμάζωναν ἐκείνην τὴν βραδιάν.

— Νὰ φτιάσωμε κ’ ἓνα σκεπαρνάκι, βρέ.

— Νὰ κόψουμε μιὰ λεύκα.

— Νὰ πάρουμε φλαμούρι, νὰ κάμουμε καράβι.

— Νὰ βγάλουμε ἀπὸ τὸν πεῦκο τ’ Ἀλμπάνη τὴν καρίνα καὶ τὰ στραβόξυλα*.

— Ἐσὺ θὰ εἶσαι μαραγκός, κ’ ἐγὼ πρωτομάστορας.

— Βρέ! καλῶς τοὺς μαστόρους, ἠκούσθη ἔξαφνα μία φωνή.

Ὁ Παλούκας εἶχεν ἐξορμήσει, τρίτην ἢ τετάρτην φορὰν, ἀπὸ τὴν κρύπτειν του.

Ὁ Στάμος καὶ ὁ Ἀργύρης ἀφῆκαν πεπνιγμένην κραυγὴν καὶ ἠθέλησαν νὰ φύγουν. Ἀλλ’ ὁ Παλούκας ἐφῆρμωσε τὴν μέθοδόν του, καὶ τοὺς ἐλήστευσε.

— Εἶναι ἄλλη ζυγιά; ἠρώτησεν εἶτα.

Τὰ παιδιά τὸν ἐκοίταζαν μὲ ἀπλανῆ ὄμματα, ἀπολιθωμένα ἀπὸ τὸν φόβον. Ἀλλ’ ὁ Στάμος, ὅστις ἦτο δωδεκαετής καὶ ξυπνητός, ἐνόησεν ἐν τῷ μεταξύ ὅτι δὲν ἦτο φάντασμα. Ὁ φόβος του ἐμετριάσθη, καὶ μετέδωκε θάρρος καὶ εἰς τὸν Ἀργύρην.

— Εἶναι κι ἄλλη ζυγιά; ἐπανέλαβεν ἀκαταλήπτως ὁ παράδοξος ἄνθρωπος.

— Τί ζυγιά; ἠδυνήθη ν’ ἀρθρώσῃ ὁ Στάμος.

— Εἶναι ἄλλα παιδιά νὰ κατεβοῦν, ἀπ’ τὸν ἀπάνω μαχαλά;

— Δὲ ξέρω, εἶπεν ὁ Στάμος.

Τὴν φορὰν ταύτην, ὁ Παλούκας εἶχεν ὀλιγωρήσει νὰ σβήσῃ τὸν φανόν, διότι ἐκ τῆς μέχρι τοῦδε πείρας του ἐπέισθη ὅτι δὲν θὰ τὸν ἀνεγνώριζαν τὰ παιδιά. Ἀλλ’ ὁ Στάμος τὸν ἐκοίταξε τόσο καλὰ, ὥστε «ἐγύριζε μὲς στὸ νοῦ του» ὅτι κάποιος ἦτον καὶ δὲν ἀπεῖχε πολὺ τοῦ νὰ τὸν ἀναγνωρίσῃ.

— Πέστε μου, βρέ, ἂν εἶναι κι ἄλλη ζυγιά, ἐπέμεινεν ὁ Παλούκας.

— Δὲ ξέρουμε, ἐπανέλαβεν ὁ Στάμος.

Τέλος ὁ Παλούκας ἀφῆκε τὰ παιδιά ἐλεύθερα.

* * *

Παρήλθον δέκα λεπτὰ τῆς ὥρας, καὶ γενναῖον πετροβόλημα ἤρχισε νὰ δέρνη τὴν στέγην, τὰς ξυλώσεις, καὶ τὰς δοκοὺς τοῦ ἀφατνώτου πατώματος τῆς ἐρήμου οἰκίας. Πολλοὶ λίθοι, μὲ ὑπόκωφον δοῦπον, διερχόμενοι διὰ τῶν δοκῶν, καὶ ἄλλοι διὰ τῆς θύρας ἔπιπτον εἰς τὸ ἔδαφος τοῦ ἰσογείου.

Στράτευμα παιδίων εἶχεν ἐξορμήσει ἀπὸ τὸ προαύλιον τοῦ ναοῦ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, τριακόσια ἢ τετρακόσια βήματα ἀπέχοντος, καὶ ἐξετέλει φοβερὰν ἔφοδον κατὰ τοῦ ἀσύλου τοῦ Σκαλικαντζάρου.

Τὰ πρῶτα ληστευθέντα παιδιά, ὁ Νάσος καὶ ὁ Ἀγγελῆς, ἀφοῦ ἔφθασαν ἀσθμαίνοντα εἰς τὴν μικρὰν πλατεῖαν τὴν ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ, μὴ ἔχοντα πλέον διὰ τί πρᾶγμα νὰ μαλώσωσιν, ἔκαμαν ἀγάπην. Μετὰ φιλικωτάτην δὲ συζήτησιν ἐκ συμφώνου, ἀπεφάνθησαν ὅτι τὸ παράδοξον ὄν, τὸ ὅποιον τοὺς ἐπῆρε τὰ λεπτὰ, ἀφοῦ δὲν τοὺς ἐπῆρε οὔτε τὴν φωνὴν οὔτε τὸν νοῦν των, θὰ εἶπῃ ὅτι δὲν ἦτον φάντασμα, οὔτε βρυκόλακας, καὶ ἀφοῦ δὲν ἐδοκίμασε νὰ τοὺς φάγῃ, θὰ εἶπῃ ὅτι δὲν ἦτον οὔτε σκαλικάντζαρος. Τί ἄλλο θὰ ἦτον λοιπόν; Θὰ ἦτον ἄνθρωπος, χωρὶς ἄλλο.

Ἡ δευτέρα ζυγιά τῶν παιδίων ἔφθασε μετ’ οὐ πολὺ, εἶτα ἡ τρίτη καὶ ἡ τετάρτη. Ὅλα τὰ ὁμοιοπαθῆ παιδιά δὲν ἤργησαν νὰ συνεννοηθῶσιν ὁμοῦ. Τέλος ὁ Στάμος, ὅστις ἦλθε τελευταῖος μετὰ τοῦ Ἀργύρη, ἐπρότεινε καὶ ὅλοι ἐψήφισαν νὰ ἐκτελέσωσι τακτικὴν νυκτερινὴν ἔφοδον κατὰ τῆς οἰκίας.

Ὁ Παλούκας, τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἐδίσταζε, καὶ εἶχεν ἀποφασίσῃ πλέον ν’ ἀποσυρθῇ ἀφοῦ εἶχε κάμει ἀρκετὴν λείαν, ὅση θὰ ἤρκει διὰ νὰ μεθύσῃ τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων, ὡς καὶ τὴν ἡμέραν τῶν Ἐπιλοχίων, καὶ τὴν τοῦ ἀγίου Στεφάνου ἀκόμη. Ἐνῷ δὲ ἦτο ἐτοιμος νὰ φύγῃ καὶ πάλιν ἔμεινεν, ἐπῆλθεν ἡ πρώτη πυκνὴ χάλαζα τῶν λίθων.

- Νά μιὰ ζυγιά! ἐφώνηξε φιλέκδικος ὁ Στάμος.
— Νά μιὰ ζυγιά! ἐπανέλαβον ἐν χορῷ τὰ παιδιά.

Πέντε δευτερόλεπτα πρότερον ἂν ἀπεφάσιζεν ὁ Παλούκας νὰ φύγῃ, θὰ ἦτο ἤδη ἐκτὸς βολῆς. Δυστυχῶς ἦτο ἄργα τώρα.

Ἀπεφάσισε ν' ἀρπάξῃ μίαν σανίδα καὶ μεταχειριζόμενος αὐτὴν ὡς σπάθην ἅμα καὶ ὡς ἀσπίδα νὰ ἐκτελέσῃ ἔξοδον διασχίζων τὰς τάξεις τοῦ ἐχθροῦ. Ἀλλὰ δευτέρα ραγδαιοτέρα χάλαζα λίθων τὸν ἔκαμε νὰ ὀπισθοδρομήσῃ μὲ δύο πληγὰς εἰς τὴν κνήμην καὶ εἰς τὸν βραχίονα.

- Νά κι ἄλλη ζυγιά! ἐφώνησεν ἀδιάλλακτος ὁ Στάμος.
— Νά κι ἄλλη ζυγιά! ἡλάλαξαν τὰ παιδιά.

Ὁ Παλούκας ἐκόλλησεν εἰς τὴν ἐσωτέραν γωνίαν τοῦ ἰσογείου, στηρίζας τὰ νῶτα εἰς τὸν τοῖχον, ζαρωμένος ὑπὸ τινὰ δοκὸν τοῦ πατώματος, σύρριζα εἰς τὸν τοῖχον βαλμένην. Ἀλλὰ κ' ἐκεῖ, μέγας λίθος, κτυπήσας ἐπὶ τοῦ τοίχου, ἐλόξευσε καὶ τὸν ἐπληξε μετὰ μετρίας βίας εἰς τὸν ὦμον.

- Βρέ! ἀπὸ σπόντα, ἐμορμύρισε γελῶν ἀκουσίως ὁ Παλούκας.

Εὐτυχῶς δι' αὐτόν, οἱ ἐχθροὶ δὲν ἀπεφάσισαν νὰ ἔλθωσιν ἔως τὴν θύραν τοῦ ἰσογείου. Λεῖψανον φόβου ὑπῆρχεν ἀκόμη, φαίνεται, εἰς τὸ βάθος τοῦ παιδικοῦ θράσους.

Τέλος, ἐπεὶ ἡ μάχη παρετείνετο, ὁ Παλούκας, μετὰ φρόνιμον σκέψιν, ἀπεφάσισε ν' ἀναρριχηθῇ εἰς τὸν τοῖχον (ἐγνώριζε ποῦ ὑπῆρχαν ὀπαὶ ἀπὸ τὰ ἱκρία καὶ τὲς ξυλωσιᾶς τῆς οἰκοδομῆς) πατῶν ἀπὸ ὀπὴν εἰς ὀπὴν. Τὸ ἔκαμε ταχέως καὶ ἐπιτυχῶς, καὶ ἀφοῦ ἔφθασεν εἰς τὸ πάτωμα, ἀόρατος εἰς τὸν ἐχθρὸν ὀπισθεν λειψάνου ξυλοτοίχου, ἀποφασιστικῶς ἐπήδησεν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἐντὸς τοῦ ἐδάφους τῆς αὐλῆς τοῦ γερο-Παγούρη.

Ἦτον ὡς δύο μπόγια ὑψηλά, ὅχι περισσότερον. Διότι τὸ ἔδαφος ἦτο ὑψηλότερον κατὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας σπιθαμὰς ἔσωθεν τοῦ αὐλογύρου.

Ὁ Παλούκας ἔπεσε βαρὺς, ἐκτύπησεν εἰς τὸ γόνυ, ἀνετράπη, ἀνωρθώθη, ἔψαυσε τὰ μέλη του, καὶ βεβαιωθείς ὅτι δὲν τοῦ εἶχε σπάσει κανὲν κόκκαλον, ἐτράπη εἰς φυγὴν, τρέχων πρὸς τὸ ἄλλο μέρος τοῦ αὐλογύρου, ὅπου ἤξευρεν ὅτι ὁ περίβολος ἐκλείετο ἀπὸ ἀπλοῦν φράκτην, συγκοινωνῶν πρὸς τὴν αὐλὴν συγγενικῆς οἰκίας.

- Ὁ δοῦπος τῆς πτώσεώς του ἠκούσθη ἐκεῖθεν τοῦ τοίχου τῆς αὐλῆς.

Ὁ Στάμος ἐφώνηξε «ἐμπρός!» καὶ δοκιμάσας τὸ μάνδαλον τῆς θύρας τοῦ αὐλογύρου, εἶδεν ὅτι ἡ θύρα ἦτο ἀνοικτή. Εἰσώρμησε πρῶτος καὶ τὰ ἄλλα παιδιά τὸν ἠκολούθησαν.

Ἡ φυγὴ τοῦ Παλούκα συνωδεύθη, ἐκτὸς τοῦ δούπου τῆς πτώσεώς του, καὶ ἀπὸ ἄλλον κρότον, κρότον μεταλλικόν. Λεπτὰ τοῦ εἶχαν πέσει ἀπὸ τὴν τσέπην.

- Ὁ Παλούκας δὲν ἐγύρισεν ὀπίσω νὰ τὰ μαζέψῃ.

Ὁ Ἀγγελῆς, ἐν τῶν παιδίων, ἤκουσε ζωηρότατα τὸν μεταλλικὸν κρότον, ἀγροίκησε πολὺ καλὰ τὸ μέρος εἰς τὸ ὁποῖον εἶχον πέσει τὰ κέρματα, καὶ κύψας καὶ ψηλαφῶν ἤρχισε νὰ τὰ μαζώγῃ μὲ τὴν φούχταν, ἐνῶ τὰ ἄλλα παιδιά ἔτρεχαν κατόπιν τοῦ φεύγοντος Παλούκα, ρίπτοντα λίθους καὶ κράζοντα:

- Νά, κι ἄλλη ζυγιά! Νά, κι ἄλλη ζυγιά!

* * *

Κρότος παραθύρου ἀνοιγομένου ἠκούσθη ἤδη εἰς τὸν οἰκίσκον τοῦ γερο-Παγούρη, ὅστις ἀκούσας τὴν ἀκατανόητον ἔφοδον, τὴν γενομένην τὴν νύκτα ἐκείνην εἰς τὸν αὐλόγυρόν του, ἦνοιγε τὸ παράθυρον καὶ ἠρώτα ἐκπληκτος:

- Τί εἶναι; Τί τρέχει;... Ποιὸς εἶναι;... Ποιοὶ εἴστε;... Ἐ! δὲν ἀκοῦτε!

Ἐνῶ ὁ Ἀγγελῆς εἶχε μαζέψῃ ἤδη ὅλα τὰ λεπτὰ ὅσα ἤϋρε, καὶ ἔφευγεν ὀπίσω διὰ τῆς μεσημβρινῆς θύρας, καὶ τὰ ἄλλα παιδιά πέραν τοῦ βορεινοῦ φράκτου, κατεδίωκον εἰς τὸν βρόντο τὸν Παλούκαν, ὅστις εἶχε γίνῃ ἀφαντος ἤδη, ἐπαναλαμβάνοντα:

- Νά, κι ἄλλη ζυγιά! Νά, κι ἄλλη ζυγιά!

(1893)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποια εἶναι τὰ πρόσωπα τοῦ διηγήματος καὶ σε ποια ἐποχὴ ἀναφέρεται;
2. Να ἐντοπίσετε τὰ σημεῖα στα ὁποῖα χρησιμοποιεῖ τὴν περιγραφὴ ὁ συγγραφέας. Τι ἐπιτυγχάνει;
3. Να βρεῖτε σχήματα λόγου στο διήγημα. Γράψτε στο τετράδιό σας αὐτὰ που σας ἄρεσαν περισσότερο.
4. Ποια εἶναι τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς γλώσσας τοῦ Παπαδιαμάντη;
5. Να σκιαγραφήσετε τὸν Παλούκα. Πῶς παρουσιάζεται ἡ προσωπικότητά αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου στο διήγημα;
6. Να γράψετε ἓνα μικρὸ κείμενο παρουσιάζοντας τὶς διαφορὰς τῆς ζωῆς τῶν παιδιῶν ἐκείνη τὴν ἐποχὴ σε σχέση με τὴ σημερινή. Διατηρεῖται ὁ θεσμός τῶν καλάντων;